

VIKINGABÅTARNA

Ingen får använda båtarna eller gå ombord utan ägarnas tillstånd.

Aifur

Aifur är byggd 1992. Båten ägdes fram till 2005 av en förening. Idag ägs den av en privatperson.

Betydelsen av namnet Aifur har varit omdiskuterat. I en källa från 900-talet namnges en av forsarna i Dnepr, i Ukraina, som *Aeiphor* med betydelsen 'den alltid våldsamma', vilket enligt källan var det rusiska namnet. Källan anger också att det slaviska namnet på forsen var Neasēt vilket betydde 'den omättnlige'.

Den teori som flest forskare anser trolig är att ordet kommer från det nordiska Aïðfors, Edsforsen, som betyder 'ofarbar fors som måste passeras på land'.

Troligast (tänker jag) är att bägge källor har rätt, när nordborna hörde det främmande namnet var det självklart för dem att de hörde edsfors, man var ju tvungen att gå förbi forsen.

Tälja

Tälja byggdes åren 1996 – 1998 på Roslagsmuseets gård i Norrtälje. Båten är en rekonstruktion av Viksbåten, ett fynd i Roslagen från vikingatiden. Tälja är byggd i ek med traditionella metoder och verktyg. Båten ägs av föreningen *Viksbåten*.

Stefnir

Ägs av föreningen av Skilfingarna. Byggd 2001 med *Valsgärde 14* som förebild i Ensta utanför Uppsala.

Himingläva

Byggd 2001 och är en rekonstruktion av Sexäringen, den största av de tre småbåtar som är en del av Gokstadsfyndet i Norge. Namnet Himingläva är en av Rans nio döttrar. Döttrarna representerar olika vågtyper och Himingläva är "vågen som himlen lyser igenom".

BIRKA-HOVGÅRDENS GILLE

Hedebymynt från grav Bj 526

BIRKA

Om kvarteret och husen

Utgrävningen:

Björn Ambrosiani ledde utgrävningar i svarta jorden mellan 1990–1995. Vårt kvarter är rekonstruerat utifrån det som grävdes ut då — ett kvarter av staden, ca 1 %.

De flesta byggnader är lerklinade flätverkshus, cirka fyra till fem meter breda och åtta meter långa (32-40 kvm), 2 rum med härd mitt i det största rummet. Utöver denna hustyp fanns skiftesverkshus (Skiftesverk består av plankor infällda i stolpar med spår och innehåller ingen spik.) samt mindre bodar av lerklinat flätverk.

På grund av bland annat röta och brand stod husen mellan 2,5 och 15 år i det utgrävda området.

Rekonstruktionerna:

Ett samarbete mellan Högskolan på Gotland, Strömma Kanalbolag och Riksantikvarieämbetet startade hösten 2006. En utbildning i Historiska byggtekniker påbörjades. Allt arbete skedde med traditionella material och metoder, verktygen som användes var rekonstruktioner av arkeologiska fynd.

2006 **Krambodir** flätade, lerklinade väggar och vasstak. Tolkad som ett förråd eller försäljningsbod eftersom den har ett rum och ingen härd.

2006 **Bronsgjutaren 1** skiftesverkshus och vasstak. Fynd av bronsgjutarformar i förrummet/verkstaden.

2007 **Smedjan** flätade, lerklinade väggar **och Smedens hus** skiftesverkshus. Dessa två hus låg på samma tomt varav bostadshus i det ena. Pga brandrisk stod smedjan för sig själv nära vattnet.

2008 **Bronsgjutaren 2** skiftesverkshus och vasstak. Tolkning av ett senare hus byggt på tomten Bronsgjutaren 1.

Platsen vårt kvarter är byggt på var under vikingatiden sjöbotten på 5 meters djup. På grund av landhöjning är den tidigare sjöbotten numera land.

Det bodde upp till 10 personer i varje hus, som var 32-40 kvm. En tomt var ca 100 kvm. Runt husen fanns en liten odlingslott för bland annat medicinalväxter och kompost. Tomterna var för små för djurhållning och odling av mat, vilket istället köptes i hamnen från närboende bönder. Även ved och timmer köptes, eftersom träden på Birka tog slut.

Det har funnits ca 200–300 hus totalt i Birka och det har bott 700–1000 personer i staden, kanske fler, när den var som störst på 900-talet e.Kr.

Allmänt

Birka utsågs till Unescos världsarv år 1993

Vikingatid ca 750 – 1050 e.Kr

Birkatid, aktiv handelsplats ca 750 – 970 e.Kr

Under 700-talet anlades flera köpstäder. Först Ribe på Västjylland, därefter Birka, Staraja Ladoga i Ryssland, Hedeby längst söderut på Jylland, norska Kaupang m fl.

Ordet Birka är en latinisering av Björkö. Nedtecknat i Ansgarsvitan 870 där ärkebiskop Rimbert kallar staden för *Birca*.

Birka hittas

Hjalmar Stolpe letade bärnsten 1871, han hittade bärnsten men han hittade också en stad och mängder av gravar. Totalt undersökte Stolpe 1100 gravar och ca 4000 kvadratmeter av svarta jorden.

Gravar

Det finns 7 gravfält med ca 3000 kända gravar, men troligen många fler som har blivit bortodlade. Ungefär 1100 gravar är utgrävda idag, nästan alla av Hjalmar Stolpe. Det största gravfältet kallas för "Hemlanden"

Birka övergavs i slutet av 900-talet. En teori att handeln flyttade till Sigtuna, en annan att landhöjningen gjorde så Birka blev isolerat eftersom båtarna inte längre kunde segla från Östersjön via inloppet vid Södertälje.

Stenkorset restes 1834 till minne av Ansgars första besök i Birka.

Runstenen i Björkö by

Runstenen är 10 fragment som pusslades ihop 2013. Den är från 1000-talet och har ett kors.

"Torsten [och]... sten reste... [efter] Estrid (?)... och efter... tunba... Östen"

Se bild och läs mer med QR-koden.

